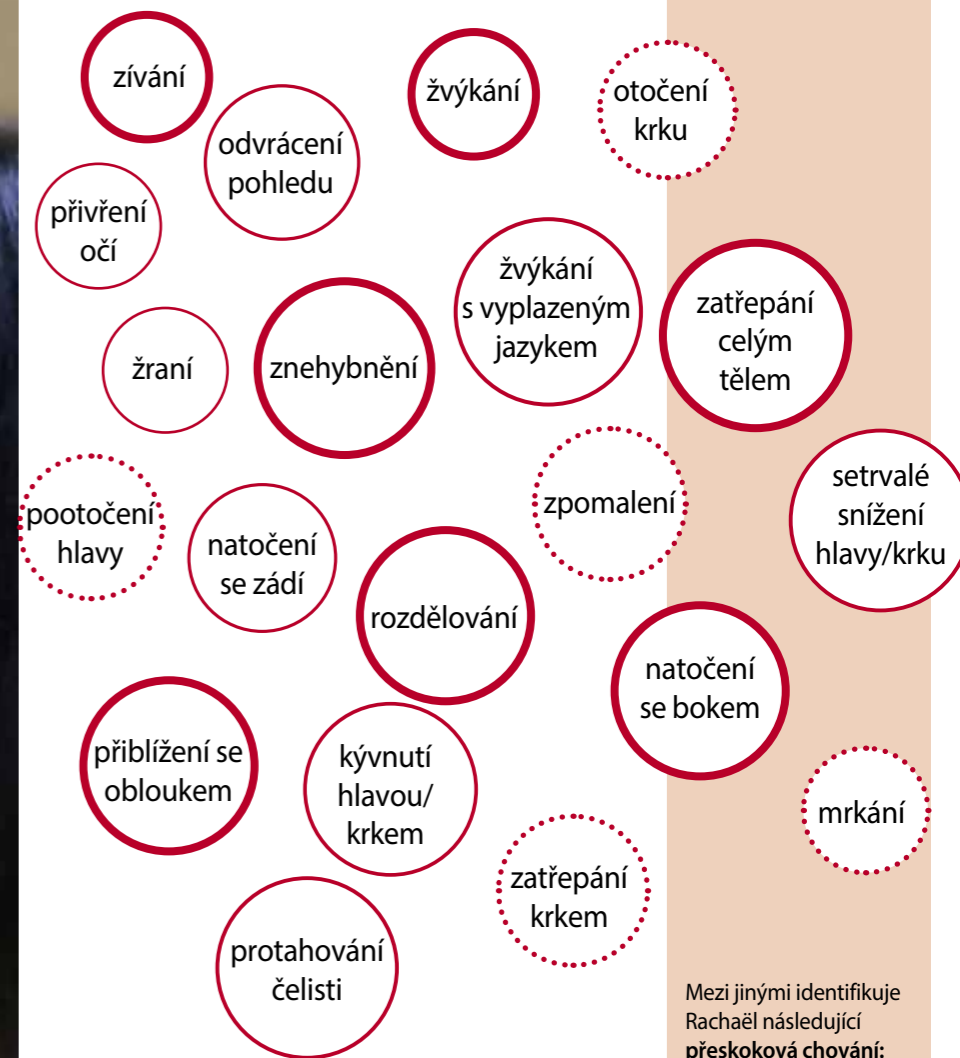

Rozpoznáte konejšivé signály koní?

☝ Zívání, přivření očí – které konejšivé signály pozorujete u vašeho koně vy? A co si z nich můžete vyvodit? Foto Christiane Slawik

20 KONEJŠIVÝCH SIGNÁLŮ podle RACHAËL:

Míjíte na ulici cizího člověka a kývnete na něho, usmějete se nebo ho pozdravíte, odvrátíte se trochu, abyste se někomu nedívali do očí – to jsou signály, pomocí kterých lidé obvykle dávají jiným najevo, že jim nechtějí ublížit. Umožní každému zůstat ve své komfortní zóně a udržet veřejný prostor bez konfliktů.

Vyhnete se vystupňování napětí!

idé nejsou sami, kdo komunikují prostřednictvím takových signálů – používají je i jiná zvířata, která žijí v sociálních skupinách. Turid Rugaas tyto signály objevila u psů a nazvala je konejšivé signály. Od roku 2013, pod odborným dohledem Turid, zkoumá psycholožka zvířat Rachaël Draaisma konejšivé signály u koní.

Minimálně 35krát

Výzkum Rachaël spočíval v analýze 220 videozáznamů. Jednalo se o záznamy domestikovaných koní a jejich komunikace s lidmi. Zachycovaly koně při sedlání, čištění, vypouštění do prostoru jízdárny, vodění na ruce, ježdění atd. Rachaël pečlivě zkoumala výrazy v jejich obličejích, držení hlavy a krku, ne-

sení ocasu i pohyby těla, pohyby lidí zachycených na videozáznamech však nepopisuje. Záznamy nebyly zinscenované. Žádný kůň nebyl záměrně stresován. Rachaël se ve svém výzkumu dále zabývala pouze těmi signály, které se objevily v různých situacích minimálně 35krát, což předchází případnému zevšeobecnění jednoho jediného signálu. Za cíl výzkumu si stanovila prostudování konejšivých signálů, ale postupně ho rozšířila na další druhy komunikačních signálů, aby pravdivě vykreslila rozmanité způsoby komunikace koní. Navíc sestavila diagramy úrovní komunikace, v nichž zobrazila signály a úroveň napětí, kterými koně reagují na náš společný svět. Signály jsou zde provázané s úrovněmi napětí.

Proč právě „konejšivé signály“?

Rachaël říká: „Existují dvě situace, v nichž koně vysílají konejšivé signály. V první situaci byl kůň zpočátku uvolněný, ale potom nějaký podnět – například zaštěkal pes, spadlo koště, nějaký člověk kráčí přímo ke koni, nebo mu dal jezdec obtížný povel – způsobí, že kůň zareaguje. Zareaguje tím, že k tomuto podnětu vyšle konejšivý signál. Několik sekund po prvním signálu může následovat další konejšivý signál, poté se kůň znovu uvolní.

Ve druhé situaci, kdy se můžete setkat s konejšivými signály, je startovní pozice stejná: v okolí koně dojde k nějaké změně. Může to být stejná metla, která spadla, nebo kůň zareaguje na silnější podnět, například na projíždějící traktor. Kůň vysílá konejšivé

signály, ale mezi nimi už není žádná časová prodleva. Konejšivé signály následují jeden za druhým, jako šňůra perel. Kůň je vysílá těsně po sobě nebo současně. Můžete si tak všimnout několika konejšivých signálů během krátkého časového rozmezí. Pokud se jedná o tento případ, jsou konejšivé signály předzvěstí napětí. Situace se pak může v závislosti na koni, zúčastněném člověku nebo okolnostech stupňovat nebo uklidňovat. Pokud dojde k uklidňování situace, napětí koně se bude snižovat a vy uvidíte mezi konejšivými signály stále delší a delší časové prodlevy, dokud se kůň zcela neuvolní. Pokud se však situace i nadále stupňuje, konejšivé signály se mohou začít střídát s přeskokovým chováním nebo stresovými signály. Pokud napětí roste ještě dál, stre-

Mezi jinými identifikuje Rachaël následující **přeskoková chování**: když si kůň tře hlavu o vlastní končetinu nebo předměty, když okusuje nebo olizuje sebe nebo nějaké předměty, když hrabe hrudní končetinou, když čichá zem, nebo když se nosem rýpe v hlíně, aniž by žral, nebo se válel.

Rachaël DRAAISMA

Pracovala na plný úvazek jako psycholog psů od roku 2003. Specializovala se na resocializaci agresivních a extrémně vystrašených psů. V roce 2013 absolvovala mezinárodní vzdělávání trenérů psů Turid Rugaas (Turid Rugaas International Dog trainers Education). Turid Rugaas jí navrhla zmapovat konejšivé signály u koní, což vedlo k tomu, že se její životní dráha přesunula od psů ke koním. Koně však nebyli pro Rachaël nic nového, protože je měla ráda odjakživa a od svých 14 let byla majitelkou vlastního koně. Od roku 2013 Rachaël studuje pod odborným dohledem Turid Rugaas reakce koní na nejrozumnější každodenní podněty. V roce 2017 napsala Rachaël knihu „Language Signs and Calming Signals of Horses“, která byla vydána po celém světě nakladatelstvím CRC Press (pozn. překl.: v českém jazyce vyšla pod názvem „Konejšivé signály a řeč těla u koní“ v roce 2018 u nakladatelství Arcaro). I v současné době Rachaël analyzuje data a pokračuje ve svém výzkumu. Také vyvinula program pro mentální stimulaci koní. Jeho největší a hlavní součástí jsou čichové práce. Rachaël píše pro několik evropských časopisů o koních a cestuje po různých zemích, kde vede kurzy. www.calmingsofhorsem.com

☛ Klisna Vosje vysílá konejšivé signály směrem k Sybrandovi. Můžete vidět, jak mrká a žvýká s vyplazeným jazykem.

☛ Itske třepe krkem, když mu v rámci pasování pokládají na hřbet sedlo. Zároveň také švihá ocasem.

sové signály mohou úplně převládnout a mohou vést k reakci útěk nebo boj.

Popis těchto situací vysvětluje, proč byl jako zastřešující název vybrán pojem konejšivé signály. Popisuje širší funkci těchto signálů, kterou je uklidnění nebo umírnění někoho jiného či sebe sama. K tomu může dojít v situacích, kdy se kůň uvolňuje, nebo je naopak v napětí.

Najděte spouštěcí faktor!

Budete-li pozorovat koně, často uvidíte různé tělesné signály. Kdy však lze podobné chování považovat za konejšivý signál a kdy ne? Na to Rachaël odpovídá: „Je důležité znát kontext, v němž byl signál vyslán. Lidé často reagují s jistým nadhledem, když popisují chování svého koně. Když se kůň poleká zašustění v křoví vedle jízdního, lidé často říkají: „Ano, ale kůň je mladý,“ nebo „dnes hodně fouká“. A samozřejmě tím vysvětlují dané chování, ale já bych chtěla, abyste rozlišili jeho příčinu a jeho spouštěcí faktor, a hledali spouštěcí faktor(y). Co se stalo těsně před tím, než se kůň polekal? Z jaké

vzdálenosti, z kolika metrů dokážete sledovat konejšivé signály nebo známky napětí na jeho obličeji nebo těle? Pokud u vašeho koně stojí několik lidí, zjistíte, kolik jich dokáže zvládnout. Zvládne jednu osobu? Dvě? Je pro něho důležité, jakého je ta osoba pohlaví? Záleží na tom, jak stojí, jak hlasitě mluví a jakou vzdálenost udržují ty osoby od koně? Pokud se začnete kolem sebe dívat tímto způsobem, bude pro vás snadnější analyzovat podněty, na které váš kůň reaguje, a budete moct zareagovat vhodným způsobem, a to i na té nejmírnější úrovni. Například uvidíte rozdíl mezi tím, jak váš kůň zatřese krkem, protože mu bzučí okolo hlavy včela – situace, která nevyžaduje žádné usmírování – nebo když mu pokládáte sedlo na hřbet. Ve druhém případě si můžete vytvořit praktický plán, jak svého koně nasedlat, aniž by vysílal tento signál. Pokud budete pozorovat koně na úrovni podnětu, mnohem lépe ho poznáte.“

Jak vám to pomůže?

V našem lidském světě se koně neustále setká-

☛ Protect je sedlán a vysílá sérii konejšivých signálů. Žvýká, žvýká s vyplazeným jazykem, potom žívá a nakonec protahuje čelist. Všimněte si přivřených očí, což je také konejšivý signál.

vají s různými podněty. Mnoho koní není dostatečně socializováno, aby se s těmito podněty vyrovnali beze stresu. Někteří jezdci a ošetřovatelé si téměř zvykli pracovat s koňmi, kteří jsou napjatí a hodně se lekají. Časté případy akutního stresu nebo dlouhodobé napětí jim mohou způsobovat zdravotní poruchy, jsou příčinou negativního vnímání života a atmosféry při učení a mnohem méně harmonické spolupráce s lidmi. To má krátkodobé i dlouhodobé negativní dopady.

Rachaël radí: „Pokud rozpoznáte konejšivé signály a pracujete s nimi, máte prostředek, jak se u vašeho koně vyhnout vystupňování napětí. Musíte ho však sledovat pravidelně. Vedle konejšivých signálů můžete také věnovat pozornost jeho výrazu tváře a řeči těla. Vidíte uvolněný obličej s dlouhými nozdrami, očima ve tvaru mandlí, měkkou bradu a uvolněně nesený ocas? Nebo je v jeho obličeji více napětí, projevující se vráskami nad očima, prodlouženým horním pyskem, jinak tvarovaným nosem a kulatými očima a nozdrami?“

Pracujte se signály

„Pokud uvidíte konejšivé signály a překovkové chování a váš kůň se rychle neuklidní, pomozte mu se zotavit a vyrovnat se situací. Například dělejte krátké přestávky během sedláni. Když jezdíte, udělejte celé kolečko pomalým krokem na dlouhé oteži, abyste koni umožnili se zotavit. Požádejte ostatní, aby si udržovali od vašeho koně větší vzdálenost, pokud si teprve zvyká na lidi. Zbavte svého koně hrůzu nahánějící situace tím, že ho odve-

dete od podnětu, kterého se bojí. A poté, co jste se dopátrali, co přesně u něho způsobuje napětí, sestavte si praktický plán, jak mu pomůžete vyrovnat se s tímto podnětem i v budoucnu, samozřejmě za předpokladu, že je to proveditelné a v rámci schopností tohoto koně.“

Hleďte rovnováhu

Rachaël dodává: „Cílem není odstranit napětí úplně. To není v rámci každodenního života možné. A ani to není žádoucí. Napětí je součástí života. Každý učební proces s sebou přináší jisté napětí. Objevování nových podnětů je potřebné, zábavné a přináší do života radost: zkoumání nové pastviny, lepenkové krabice, jiného koně. Musíte jen najít správnou rovnováhu. Mírné napětí, ze kterého se kůň rychle zotaví, je dobré. Váš kůň je pozorný. Skvěle! Ale pokud napětí i nadále roste, měli byste, podle mého názoru, zastavit, přehodnotit a sestavit jiný plán procvičování. Při nízké úrovni napětí si kůň vytváří pozitivní asociace a je schopen lépe přemýšlet a pamatovat si. Potřebuje méně opakování. Pokud je váš kůň schopen zvládat nový podnět sám od sebe v uvolněném stavu, pak bude zdravější, stabilnější, bude se méně lekat a bude příjemnějším partnerem. Kdo by to nechtěl?“

Tento článek je první díl krátkého seriálu. V následujících článcích bude Rachaël Draaisma mluvit o potravních vzorcích, o rozdělávání jako konejšivém signálu, akutním a chronickým napětí a o zplnomocnění vašeho koně.

seminář
s Rachaël Draaisma
autorkou knihy

22/06/2019
Konejšivé signály a řeč těla,
jejich rozpoznání a užití

23/06/2019
Equinní mentální stimulace
a pachová práce
v Brně

detaily a vstupenky
info@venya.sk

www.venya.sk